

BETON

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 152, GOD. IX, BEOGRAD, UTORAK, 21. OKTOBAR 2014.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 18. novembra

UVODNA BILJEŠKA

Bei Dao – što u prijevodu znači „Sjeverni otok“, zapravo je pseudonim danas najpoznatijeg suvremenog kineskog pjesnika Zhaoa Zhenkaija koji se rodio 1949. u obitelji u kojoj su oba roditelja potjecala iz šangajske srednje klase – otac mu je čitav život proveo u državnoj upravnoj službi a majka je bila doktorica medicine. Poput mnogih vršnjaka, tijekom Kulturne revolucije Bei Dao je doživio golemo razočaranje vladajućim kineskim društvom a kasnije je za kaznu bio prognan u daleku provinciju, gdje je najveći dio mladosti proveo kao radnik na miješalici betona i kovač. Poezija koju su mladi kineski pjesnici tada pisali bila je imažistička, subjektivna i često nadrealna. Premda takva poezija nije imala otvorene političke namjere ona je ipak predstavljala izraz osobnih osjećaja, ma-

štanja i želja, i vlasti su je smatrale subverzivnom i opasnom po opću zajednicu. Poezija tih mladih kineskih pjesnika postala je svojevrsna pjesnička savjest tijekom studentskih demonstracija 1978. godine. Bei Daova pjesma *Odgovor*, s njezinim jednostavnim i strastvenim stihom „Ja-ne-vje-ru-jem!“ predstavljala je isto ono što i pjesma Boba Dylana *Pušući u vjetar* (*Blowin' in the Wind*) za američku i zapadnoeuropsku generaciju sredinom šezdesetih, i bila je reproducirana na brojnim zidnim plakatima. Novonastala poezija, objavljivana u prvom kineskom samizdat časopisu *Danas* (*Jintian*) koji je uređivao Bei Dao, bila je i zvanično optužena i zabranjena kao „opskurna“ za vrijeme tzv. „Kampanje protiv duhovnog onečišćenja“. Tražeći novu vrstu poetike, mnogi mladi kineski pjesnici s početka sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća eksperimentirali su sa slobodnim stihom na hermetičan način,

Foto: www.cemetery-strolls-with-writers.com

upotrebljavajući gotovo povjerljivi i neslužbeni, šifrirani jezik, kojeg su karakterizirale prikri-vene, onirične slike i eliptična sintaksa. Taj jezički stil u kojem su subjekt, vrijeme i brojke teško shvatljivi a prijelazi nejasni, u Kini je nazvan *menglong shi* ili *maglovita poezija*. Tijekom 1986. godine, kada je američka delegacija pisaca na čelu s pjesnicima Allenom Ginsbergom i Garyjem Snyderom nekoliko mjeseci boravila u Kini, Bei Dao se u potaji uspio sresti s Allenom Ginsbergom koji ga je potaknuo da napusti Kinu i obećao mu internacionalnu pomoć. U vrijeme masakra na Tiananmen trgu 1989. godine Bei Dao se zatekao u Europi, točnije u Berlinu, gdje je u to vrijeme priređivao brojne književne večeri. Bei Dao je znao da se ne smije vratiti u Kinu i još otada živi u egzilu. Početkom devedestih u progonstvu je živio u nekoliko sjeverno-europskih zemalja (gdje je,

prema vlastitom priznanju, na kineskom razgovarao sa ogledalom) a posljednjih petnaestak godina živi u Sjedinjenim Državama. Sedam punih godina njegovoj ženi i kćeri nije bilo dopušteno da napuste Kinu i pridruže mu se u egzilu. Usprkos činjenici što je u nekoliko posljednjih godina mnogim prognanim kineskim piscima bilo dopušteno da zakratko posjete Kinu ili se potpuno vrate u nju, Bei Daou je i dalje onemogućen povratak u domovinu a tiskanje njegove poezije još uvijek je zabranjeno. Bei Dao je u posljednjih desetak godina postao jedan od najpriznatijih i najpoznatijih svjetskih pjesnika čije su zbirke pjesma i prozni radovi (prvobitno pisani na kineskom a u posljednje vrijeme i na engleskom) prevedeni na pedesetak jezika i objavljeni u brojnim i velikim nakladama, pa se već nekoliko godina uzastopce nalazi u najužem izboru kandidata za Nobelovu nagradu za književnost ■

BEI DAO | RUŽA VREMENA | IZBOR IZ POEZIJE I PREVOD VOJO ŠINDOLIĆ

ODGOVOR

Poniženje je znak prepoznavanja prostih, Plemenitost je nadgrobni spomenik plemenitih. Gle, pozlaćenim nebeskim svodom Lutaju pognute sjene mrtvih.

Ledeno je doba prošlo, Zašto je onda svuda uokolo led? Rt Dobre nade odavno je otkriven, Zašto se tisuće jedrenjaka i dalje bore na Mrtvome moru?

Na ovaj svijet sam došao I donio papir, uže i sjenu. Prije izricanja presude Govorim glasom onoga koji je osuđen:

Svijete, želim ti kazati, Ja – ne – vje – ru – jem! Ako tisuću osporavatelja leži pod tvojim nogama, Onda računaj da sam ja tisuću i prvi.

Ja ne vjerujem da je nebo plavo, Ja ne vjerujem u odjek grmljavine, Ja ne vjerujem da su snovi lažni, Ja ne vjerujem da za smrt nema osvete.

Ako je sudbina mora da ruši lukobrane Neka sva slana voda prodre u moje srce; Ako je sudbina tla da se diže i spušta

Neka čovječanstvo ponovno pronade vrh za preživljavanje.

Nove okolnosti i svjetlucave zvijezde

↑ Foto: Marinko Košćec

Sada krase neosvojeno nebo: To su piktogrami stari pet tisuća godina. To su oprezne oči budućih naraštaja ■

MIRISI

Mirisi koji ti čine da se iznova sjetiš konjske zaprege što prolazi buvljakom i dragocjenosti, krivotvorina, mudrosti uličnih trgovaca koju prekriva prašina

jer uvijek postoji jaz između tebe i stvarnosti dok se prepireš sa šefom kroz prozor primjećuješ reklamni pano Svijetla Sutrašnjica naziv je paste za zube

gledaš u pet krumpira šesta oblina je jedan luk rezultat ove partije šaha jednak je tuzi dok iščezava s pomorske karte ■

DIJAPOZITIV

Erudicija zrcala preobražava one koji se u njemu ogledaju, domovina postaje još opustjelija

pa ipak, moji monolozi nalik čelima noćnih čuvara počinju sjajiti

tri ptice mijenjaju melankoliju noći ■

◀ Noć, Huangshan | Foto: Tomaž Jević

STARA MJESTA

smrt je uvijek s druge strane
i promatra sliku

stojeći za prozorom upravo ovog trena sam
ugledao suton iz mog djetinjstva
ponovno posjećujući stara mjesta
čeznem za istinom
ali prije no što padne mrak
malo se toga može reći

ispijajući šalicu riječi
žeđ je samo još veća
skačem u rijeku želeći citirati zemlju
i u opustjelim planinama slušam
tužno srce flautiste

ubirajući poreze anđeli se
vraćaju na onu stranu slike
iza pozlaćenih lubanja
i u sumrak se oslobađaju svega nepotrebnog ■

NE

Rješenje spremno prepoznaje
kalendar, taj lažni sjaj
već se prelama na njegovom licu

bliska zaboravu, bliska
monozima pod vedrim nebom
bliska domovini ova riječ
i sav očaj koji ona sadrži

krupna zrna pšenice
tuguju dok zriju
vjerna samoća noćas mu
pokazuje put

i svim predstojećim danima
neumjereno brbljavima
on govori Ne ■

ULIČNI PRODAVAČ NOVINA

Tko vjeruje suzama maske?
tko vjeruje suzama nacije?
nacija je izgubila svoje pamćenje
njeno pamćenje ne traje dulje od ovog jutra

ulični prodavač novina jutrom se laća posla
širom grada odjekuje sjeta trube
zloslutni predznak, ali komu je namijenjen?
povrtnice nježnog korijenja
seljaci okopavaju zemlju vlastitim rukama
čeznući za zlatom dobre žetve
političari oštre svoje jezike
i istupaju za govornicom:
trebaju li se žrtvovati za umjetnost
ili za udobnu fotelju

i ovog jutra opći dojam
je djelo uličnog prodavača novina,
revolucija je šmugnula iza ugla
a on je ubrzo zaspao ■

BALKON

Zvuk zvona je oblik želje
koji može zavesti vjetar
netko slijedi ulične znakove
da bi se vratio kući
svojoj jabuci

pripovjedač i priča
otišli su i nisu se vratili
brojiti ptičja gnijezda,
često upotrebljavamo brojke
da bi upamtili to bosonogo pjevanje
iznenada se vrijeme
uvlači u naš suton

i stiže do mjesta
na kojem se toči staro vino
uspomena izabire goste
znatiželjna tko će prvi doći ■

BEZ NASLOVA

Krajolik precrtan kemijskom olovkom
odjednom se pojavljuje

ono na što želim ukazati nije retorično
listopad je više od retorike
stepenice se posvuda vide
izviđač u crnoj odori
ustaje, uzima svijet
i usitnjuje ga u vrisak

obilje je drugo ime za poplavu
bljesak svjetlosti se širi
u zamrznuto iskustvo
i baš kad izgleda da sam ja lažni svjedok
koji sjedi usred polja
gusti snijeg otvoreno pokazuje namjere
i pretvara se u živu jezik ■

VAPAJI

Gust snijeg u naletima pada po pašnjacima
snažan vjetar vješt konjanik

povijest nema glagole
glagoli su oni
koji se pokušavaju izboriti za život
sjene ih guraju naprijed
prema još tamnijim
posljedicama

zvuk violine potiče nas
da se okrenemo prošlosti
i imamo sluha za vapaje iz ranog razdoblja
čovječanstva
za slavu
i zlu kob zaboravljenih proroka

neka se zla sreća spusti
na razinu našeg razumijevanja
svaka obitelj razvija svoju zastavu
plahte, miris kuhinje, suton ■

◀ Foto: Marinko Koščec

SVEČANOST MJESECA

Ljubavnici kriju borilišta u svojim ustima
zavjetuju se i naslađuju jedno drugim
dok podvodno djetesce
periskopom promatra svoje roditelje
i rađa se

nepozvan gost kuca na moja
vrata, odlučan da uđe
u srž stvari

stabla povlađuju

politika čekanja, pun mjesec
i ovaj plan čine me nervoznim
ruka mi drhti
nad nejasnim smislom pisma
ostat ću sjediti u tami
još neko vrijeme, osjećajući se kao
da sjedim na prijateljevom srcu

grad je paluba u plamenu
na zaleđenom moru
može li se spasiti? mora se spasiti
slavina iz koje kap po kap curi
oplakuje protočni bojler ■

VOŽNJA

Melodija se oslobađa iz zatitranih žica
i slijedi dim koji izlazi kroz prozor auta
spajajući se s duhovima djedova

dobro ti jutro, bijela kućo
ti si auto hitne pomoći uvijek u žurbi
na otvorenom polju knjiga ili orkan
bezuspješno
se nadaju da će privući odanu publiku
za nebeske filmove

oni budni nastavljaju raditi
u snu
oni upravljaju golemom žetelicom
koja razdvaja čiste od nečistih misli

na semaforu, crveno svjetlo
objavljuje istinu radnicima na cesti ■

PJESMA JUTRA

Riječi su otrov u pjesmi

tragom pjesminog noćnog kretanja
policijske sirene okus u ustima
alkohol mjesečara

probudivši se, glavobolja
poput govornika za prozorima
od tišine do žamora

učeći tratiti život
oklijevam dok se ptice glasaju
nikad ne plačem

nakon što se oluje ispune plinovima
svijetle zrake otimaju pismo
otvaraju ga i trgaју u komadiće ■

ŠKOLSKI UDŽBENIK

Škola još uvijek traje
razdražljivo i nemirno ali vježbajući
suzdržljivost
spavam u njejoj blizini
moj dah upravo dodiruje
iduću lekciju iz udžbenika: kako letjeti

kada drskost stranaca
izazove snijeg u ožujku
stablo pušta korijen prema nebu
olovka prekida opsadu papira
rijeka opada a most izgleda privlačno

mjesec je zagrizao mamac
i skrenuo za ugao poznatog
stepeništa dok polen i virusi
škode mojim plućima štete
budilici

svaki izlazak iz škole je revolucija
djeca preskaču ogradu svjetlosti
i silaze u podzemnu željeznicu
ostali roditelji i ja
promatramo pojavu zvijezda ■

↑ *Art district, Peking* | Foto: Nataša Veinović

TROŠEĆI NOĆ

Rijeka nudi pastrvu na tanjuru
brat alkohol i otac proso
žele da uludo potrošim noć, čaša
ima bore ubojice

recepcionar u hotelu zuri u mene
čujem njegovo aritmično srce
to srce čas veselo čas sjetno
osvjetljava upis u knjigu gostiju

na izlizanom mramoru
klavir zvuči raštimovano
dizalo pretvara zijev u vrisak
dok se probija pjenom ludosti

izlazeći iz svog rukava
vjetar ogoljuje željeznu šaku ■

ZADATAK

Svećenik se zanio u molitvi
otvor za ventilaciju
vodi u drugu epohu:
bjegunci se penju preko zida

zadihane riječi bude uspomenu
na nemir srca
dišem dublje, snažnije
hvatam se za rogačevo korijenje
koje se raspravlja sa sjevernim vjetrom

ljetu je stiglo
krošnja je doušnik
žamor je crvenkasti san
kojeg je napao roja pčela
ne, oluja

čitatelji jedan po jedan izlaze na obalu ■

OTKLJUČAVANJE

Sanjao sam da pijem vino
čša je bila prazna

netko čita novine u parku
tko ga ostarjelog nagovara
da proguta svjetlost horizonta?
svjetiljke u noćnoj školi mrtvih
pretvaraju se u hladan čaj

dok obronci uspomena vode
prema noćnom nebu, suze su mutnije
ljudi govore laži – kad su ključne stvari u
pitanju
oni šmugnu kraj krvnika

šmugnu kraj mene: prazna kuća
prozor se otvara
resko probijajući tišinu
zemlja i kompas se vrte
u tajnoj kombinaciji –
svitanje! ■

TIŠINA I DRHTANJE

Rođen
staješ na noge – zrake svjetlosti se dižu
prevrćući papirnatu noć

ludilo koje si oslobodio
duboka je tišina istine
ponos svjetluca poput unutrašnjih rana
zamagljujući riječi

drhteći potajno
uniformirani anđeli
iz privatne škole
pretvaraju se u ribe i ispituju more

vjetar tumači utrte staze na cesti
odajući počast bolu
iza plave svile ■

SAPUN

U kuhinji perem ruke
sapunica otječe u odvod sudopera
tejskobnim zvukom
francuskog roga

nevjesta se oprašta
s uspomenama svoga djevojaštva
tko je sjedokosi svjedok
koji se uputio uzvodno?

grupna fotografija sa suncem
polovica mogeg lica zasjenjena
druga polovica osvijetljena
u zavjetrini samoće

u rijekama i jezerima ribe zaboravljaju jedne
druge
noć stvara trenutačnog boga
šišmiši u očima narkomanskih ovisnika
strasno se uništavaju ■

PETA ULICA

Blještavo sunce je zvuk uzdaha
s one strane izumiteljjevog vrta
nijema većina
okreće svoje glave prema zvonjavi zvona

koračam niz Petu ulicu
prema zrcalu otvorenih polja
srca konobarâ
nalikuju stisnutim šakama

novi je dan
vodoskok nema dvojbi
munja na prorokovom čelu
pretvara se u bore

← **Zlato na nebu** | Foto: Kruno Lokotar

pramen dima dirigira
orkestrom uličnih svjetiljki
besana noć
predajem se mjesecini ■

BUKET

Između mene i svijeta
Ti si zaljev, jarbol
Vjerni krajevi jednog užeta
Ti si vodoskok, vjetar
Prodoran krik djetinjstva

Između mene i svijeta
Ti si okvir za sliku, jedan prozor
Polje puno divljeg cvijeća
Ti si dah, jedan krevet
Noć koja zvijezdama pravi društvo

Između mene i svijeta
Ti si kalendar, ruža vjetrova
Zraka svjetlosti usred tmine
Ti si biografska bilješka, umetak za mjesto u
knjizi
Predgovor objavljen na mjestu za pogovor

Između mene i svijeta
Ti si koprena, izmaglica
Svjetiljka koja obasjava moje snove
Ti si frula od bambusa, pjesma bez riječi
Sklopljena vjeđa isklesana u kamenu

Između mene i svijeta
Ti si provalija, jezero
Stmoglavi skok u dubinu
Ti si ograda od stupova, jedan zid
Vječni oblik štita ■

DEFORMACIJA

Leđima okrenut prozoru koji gleda u ravnicu
držim se gravitacije života
i sumnji u svibanj
poput pijanih gledatelja
koji gledaju film s puno nasilja

kap meda u pet posljedne
jutarnji ljubavnici staraju
i pretvaraju se u jedno tijelo
igla kompasa
pokazuje prema moru zavičaja

između pisanja i stola
dijagonalna je crta neprijateljstva
petak u vrtlogu dima
netko se penje ljestvama
nevidljiv pogledima publike ■

ODREDIŠTE

Slijediš čudnovate brojeve
iskre vježbaju njihov izgovor
putuješ, pomjeraš pogled sa zemljovida
prema grobljanskim stazama
kopaš duboko
da bi dopro do poezije

rečenični znak ne može zaustaviti
gorki bol rimovanja
sve si skloniji metafori vjetra
dok te sijeda kosa odvodi daleko
mrkla noć otvara svoje čeljusti
i otkriva niz stepenica ■

← **Šahta 2009** | Foto: Kruno Lokotar

